

Славка ФИДАНОВА

НЕКОИ СОЗНАНИЈА ЗА ВРЕМЕТО НА ФОРМИРАЊЕТО НА ОРГАНИЗАЦИЈАТА НА КПЈ ВО ГОСТИВАР 1939-1941 ГОДИНА

Гостивар со својата околија, како пограничен и стопански неразвиен крај во времето меѓу двете светски војни, не бил во можност да обезбеди ни најминимална егзистенција на луѓето што живееле на тоа подрачје. Поради тоа најголемиот број од населението, пред сè машките глави, биле принудени да заработуваат надвор од градот, во земјата или во туѓина. Многумина кои работеле во градот Белград, повремено се враќале во своите домови. Таму тие се вработувале како занаетчи, т.е. како занаетчиски работници, а најмалку како индустриски. Бидејќи градот Гостивар, како и многу други градови во Македонија, поради денационализаторската политика на тогашниот владејачки великосрпски режим, бил лишен од училиштата за средно образование, мнозина биле принудени своето средно и високо образование да го продолжат во други градови и универзитетски центри.

Работејќи и учејќи во овие центри, тие релативно брзо се запознавале со напредното работничко и младинско движење, земајќи активно учество во него, во кое воедно се здобивале и со првите борбени искуства. За време на својот подолг или покус престој во својот роден крај, тие своите сознанија за напредното и прогресивното движење ги пренесувале на своите најблиски другари, снабдувајќи ги со популарна напредна литература што овозможувало и тие политички да се образоваат. Ваквата активност била забележана особено по триесетите години, во времето кога антифашистичкото движење добива сè поголем замав, а во Македонија, поради засилената манифестација на македонската национална свест, тоа сè повеќе добива карактер на националноослободително движење.

Меѓу протагонистите, кои најмногу придонеле за ширење на напредните идеи во Гостивар и кои воедно се основачи на антифашистичкото и националното ослободително движење, вредно е да се споменат активистите: Свезда Јовановска, Седек Костоски, Мино Миновски, Ристо Раваноски, Миле Тортевски и др. Најистакнатата фигура за чиешто име е најтесно врзана историјата на КПЈ во овој крај е личноста на Боро Канчески. Овој ерудит, кој азбуката на марксизмот-ленинизмот, ја запоз-

нал уште во ученичките клупи во Скопје, како марксист и комунист се изградил за време на студиите во Загрепскиот универзитет, дружејќи се со истакнати комунисти како што бил Васил Ѓоргов и др. Поради својата активност, во средината на 1934 година тој станал член на КПЈ, и тоа на предлог на Душко Поповиќ, еден од тогашните членови на покраинскиот партиски актив за Македонија. Оттогаш па натаму, Канчески постојано дејствува како организиран комунист и партиски активист. Постојано прогонуван од страна на полициските органи, тој бил присилен често да го менува своето работно место. Без оглед на тоа, тој е неуморен партиски работник во својот крај, во кој се наоѓа постојано од 1938 година.

Благодарение на залагањето на споменатите активисти, во овој период во Гостивар е формирано читалиште кое со време станало стожер околу кој се собирала сета младина од градот и селата. Тоа нешто овозможило да се дојде во контакт со широк круг луѓе од чии што редови, поради нивната социјална и национална определеност како Македонци, се создала цела мрежа на симпатизери на партијата. Со тоа веќе биле создадени услови за организирана партиска работа. Но, бидејќи сето ова се совпаѓа со времето кога во Македонија не постои покраинско партиско раководство, целата оваа активност не можела правилно да биде канализирана и насочена. Свој тек таа ќе добие по 1937 година, кога ќе започне процесот на обновувањето и консолидацијата на партијата во цела Југославија, па и во Македонија, особено по одржаното јунско партиско советување во 1939 година¹, за која цел летото 1939 година во Македонија престојува Милован Ѓилас, тогашен член на политбирото на ЦК на КПЈ². Се чини дека во средината на таа иста година, односно во почетокот на август е формиран Покраинскиот комитет на КПЈ за Македонија во состав: секретар Блажо Орландиќ, тогашен студент на Филозофскиот факултет во Скопје и членови - Страхил Гигов, Орце Николов и Кочо Попов³.

Во овој период, кога се прават напори да се обнови и консолидира организацијата на КП во Македонија, паѓа и формирањето на месното партиско раководство во Гостивар. За времето, кога е тоа формирано во нашата историографија, има различни мислења кои, главно, се должат на сеќавањата на учесниците дадени по различни поводи и во различни временски периоди, а не и на автентични материјали врз кои научно и аргументирано би се потврдило реченото во врска со овој настан. Врз основа на компарацијата на различните искажувања, критичкиот и научниот

¹ Јосип Броз-Тито, Собрани дела, кн. IV, Скопје 1978, 239-252.

² Исто, 256 и 554.

³ Архив на Институтот за национална историја, Македонија (АИНИМ). Светозар Вукмановиќ-Темпо, Сл. IV, 750.

приод кон нив, во оваа прилика ќе се обидеме да дадеме приближен одговор на поставеното прашање, што не е без значење за историјата на напредното движење во овој крај, како и за народноослободителната и антифашистичката војна што се водеше во тој дел на Македонија во временскиот период од 1941-1944 година.

Според некои податоци врз основа на сеќавањата, формирањето на организацијата на КП во Гостивар се врзува за името Васил Антевски, адвокат од Скопје, кој во 1938 или 1939 година престојувал во Гостивар. Според нив, тој во таа прилика имал средба со Боро Канчески и со Миле Тортевски на која средба станувало збор за борбата против ненародниот режим, за создавањето на Народниот фронт и др⁴. Покрај сеќавањето на Миле Тортевски, за овој престој на Антевски во Гостивар, се сеќава и Вера Војнацлиева-Деспотова, која во втората половина од 1939 година била вработена во Гостивар како заботехничар. Според неа, Антевски во тој период на три пати престојувал во Гостивар за кое време доаѓал во контакт со Боро Канчески, Миле Тортевски и други. Понатаму, таа наведува дека, непосредно пред да дојде на работа во Гостивар, заедно со Антевски, биле во една партиска група во Скопје. Од тоа може да се заклучи дека ниту таа, ниту Антевски не биле членови на КП, туку само членови на партиски воспитни групи, кои немале таква партиска функција за да формираат партиски раководства на ниво на град или околија. Доаѓањето на Антевски во Гостивар најверојатно имало друга цел, можеби формирање, Работничка партија, за што бил ангажиран од партискиот актив во Скопје, или формирање одбор на народен фронт, или пак во врска со акцијата за одбележување 150 годишнината од Француската револуција, по кој повод и во Гостивар била водена акција, односно се собирале потписи и се растурила брошурката наменета за овој настан⁵.

⁴ АИНИМ, Стенографски белешки од состанокот на учесниците во НОВ од Гостиварска околија, 1956 год. Изјава на Миле Тортевски, 9.

⁵ Архив на Македонија (АМ), фонд ЦК КПМ, док. бр. 141; Стоилко Ивановски-Планински, Васил Антевски-Дрен, Скопје 1981, 1, 59-160, 167-168.

Пред нараснатата опасност од агресивното ширење на фашистичките земји во Европа, особено по извршениот аншлус на Австрија од страна на Хитлер на 12 март 1938 година и однесувањето на противнародната влада на Милан Стојадиновиќ, која, по доаѓањето на власт сè поотворено се врзуваше за фашистичките земји и под изговор на “неутралност” не преземаше никакви мерки за да ја запази независноста на тогашната Југославија, наспроти овој антинароден и фашистички блок, ширум целата држава започна да се создава демократско, народнофронтовско, движење кое доби масовен карактер, особено во текот на 1937 и 1938 година, за што голема заслуга имаше КП на Југославија, која уште на својата IV земска конференција, одржана во декември 1934 година укажа на потребата за создавање на антифашистичко движење во земјата, прашање кое доби посебен третман на VII конгрес на КП, одржан во август 1935 година во Москва, кога во врска со одлуката за формирање на Народен фронт започнаа да се создаваат разни легални облици преку кои започна да се шири народнофронтовското движење во земјата.

Затоа, формирањето на месното поверенство во градот Гостивар треба да го бараме во контекстот на преземените мерки од страна на Покраинскиот комитет, чиешто членови во втората половина од 1939 година посетиле повеќе градови во Македонија, вклучително и градот Гостивар, со цел да ги обединат партиските групи и поединци и да ја обноват партиската организација во цела Македонија. Според податоците со кои располагаме, есента 1939 година Гостивар го посетил Орце Николов и тоа веднаш по кустиот престој и контакт што го имал со пар-

Инаку, народнофронтовското движење, доби вистинска физиономија на советувањето на раководниот партиски актив при ЦК КПЈ, одржано во Москва во август 1936 година, кога е дефинитивно изграден став во врска со платформата на Народниот фронт, односно е доизграден нејзиниот став за начинот на учеството во неговото создавање, иницирајќи формирање на легална Работничка партија, со што се создаваше можност нејзиното легално раководство да може да стапи во преговори со раководствата на граѓанските политички партии од Здружената опозиција по разни актуелни политички прашања, што беа во духот на народнофронтовското движење. Ова решение на КПЈ за формирање на Работничка партија како нејзин легален облик за дејствување имаше извонредно големо значење, дотолку повеќе што со тоа беа создадени услови на конференцијата на Здружената опозиција, на таканаречениот Блок на народната спогодба, што се одржа на 9 јануари 1938 година во Аранфеловац, покрај претставниците на граѓанските политички партии од Блокот на народната спогодба, да земат учество и претставници на работничкото движење - комунисти и социјалисти.

Од еден извештај, пишуван од Јосип Броз-Тито на 17 септември 1938 година (види за тоа во: Собрани дела, книга IV, Скопје 1978, стр. 138), дознаваме дека од есента 1937 година и во пролетта 1938 година било забележано забрзано создавање на иницијативни одбори на РП, речиси, во сите места во тогашна Југославија, некаде во поголем, некаде во помал број. На 15 мај 1938 година во Загреб била одржана конференција на иницијативните одбори на РП на која зеле учество 17 претставници од сите покраини во Југославија, на која било донесено решение за натамошната работа врз создавањето на иницијативните одбори, за односите меѓу нив и КП, а било избрано и централно раководство. Во една од забелешките на страна 313 во веќе споменатото дело, приредувачите успеале да ги идентификуваат некои од присутните учесници на конференцијата, на пример од Словенија, Хрватска и Србија, но тоа не успеале да го направат за присутните од Црна Гора и Македонија. Од досегашните наши истражувања, дојдовме до некои сознанија за имињата на личностите кои зеле учество на оваа конференција како делегати од иницијативните одбори од Македонија. Тоа биле: Мино Богданов, од Велес, кој во своите биографски податоци вели дека бил и член на иницијативниот одбор за цела Југославија (за ова види во биографските податоци на Мино Богданов дадени во Белград на 16 јули 1945 година) и Васил Антески, адвокат од Скопје (за ова види во АМ, Протокол од сослитувањето на Васил Антески од 4 декември 1941 година, стр.6).

Споменувањето на името на Васил Антески, односно неговото престојување во Гостивар во 1938 година, каде што имал средба со Боро Канчески, под претпоставката дека можеби тогаш е формирана партиската организација во Гостивар, не може да се смета како точна затоа што во тој период Васил Антески не е член на КП, а уште помалку е веројатно дека бил член на покраинското раководство на КП во Македонија, кое што во 1938 година како такво и не постои во Македонија.

тиските активисти во Тетово⁶. Врската со Боро Канчески ја имал воспоставено со посретство на Вера Војнацлиева-Деспотова⁷. Се чини дека Орце Николов, при оваа посета не успеал да формира месно партиско поверенство ниту во Тетово, ниту во Гостивар. По посетата на Гостивар, Орце Николов заминал за Дебар, каде што исто така контактирал со партиските активисти од Дебарско, како што е тоа забележано во собраните сеќавања на учесниците во Дебарско во 1956 година⁸. За тоа дека Орце Николов од Тетово заминал за Гостивар се сеќава и Трпко Стаматовски - партиски активист од Тетово⁹, а дека Орце Николов одржувал врска со Гостивар преку некоја заботехничарка (Вера Војнацлиева - н.б.) е присутно и во една изјава на Перо Ивановски, дадена за потребите на Историското одделение при ЦК на КПЈ¹⁰.

Податокот што го наведува Тортевски за престојот на некоја личност во Гостивар (Блажо Орландиќ - н.б.), откако претходно посетил некои други градови во Македонија, т.е. Битолско, Преспанско и сл., каде што Партијата имала навлезено во селата, како што расправал тогаш, според нашето мислење тоа се случило подоцна во 1940 година, всушност кога во Гостивар веќе било формирано месното партиско поверенство, а Орландиќ во својство на член на ПК вршел ревизија на неговата работа¹¹. Овој податок за престојот на Орландиќ во Гостивар во октомври 1940 година го сметаме за точен затоа што по посетата на Гостивар е дојден на состанок на Месниот комитет во Тетово, а потоа да замине за Скопје. Потврда за овој настан среќаваме и во сеќавањата на Санде Груевски, искажани во споменатите стенографски белешки од гостиварската партиска организација, но и во едно сеќавање на д-р Панче Кировски, тогашен студент на Филозофскиот факултет во Скопје, кој тврди дека

⁶ АМ, фонд ЦК КПМ, документи за “Споменица 1941”, бр. 123. Според Круме Наумовски, Орце Николов дошол во Тетово со намера “да ја постави организационата работа (се однесува на месно партиско поверенство - н.б.), но тогаш тој не успеа поради одбивањето на Трпко Стаматовски”. За овој настан види во кн. Стенографски белешки од состанокот на учесниците во народноослободителната борба за Тетово, одржана на 5-6 декември 1955 година во Тетово, Изјава на Томо Софрониевски, 20 и Изјава на Круме Наумовски, 23.

⁷ АМ, фонд ЦК КПМ, док. 141. Изјава на Вера Војнацлиева-Деспотова.

⁸ АИНИМ, Скопје, стенографски белешки од состанокот на учесниците во народноослободителната борба за Дебар, одржан 195. Изјава на Мино Миновски, 16.

⁹ АИНИМ, Скопје, стенографски белешки...Тетово, Изјава на Трпко Стаматовски, 183-184.

¹⁰ Архив на работничкото движење на Југославија, Белград (АРПЈ-Београд), стенографски белешки на Перо Ивановски-Тикварот, препис во АИНИМ, 22.

¹¹ АИНИМ, Скопје, стенографски белешки... Гостивар, Изјава на Миле Тортевски, 7.

Груевски, кој го придружувал Орландиќ од Гостивар до Тетово, истата вечер заедно биле на ноќевање во домот на д-р Панче Кировски¹².

Не е исклучено дека Блажо Орландиќ доаѓал во Гостивар и порано, на пример, во август 1938 година, а пролетта 1938 година доаѓал и Перо Тиквар, како што наведува Канчески во својата биографија, но сигурно е дека месното партиско поверенство во Гостивар тогаш сè уште не било формирано, бидејќи во тоа време во Македонија не постои покраинско партиско раководство, па поради тоа Орландиќ немал овластувања тоа да го направи, а Перо Тиквар во тоа време сè уште се наоѓал на партиска работа во Прилеп¹³.

Од сето гореизложено, ни останува да го извлечеме следниот заклучок, дека Покраинскиот комитет на КПЈ во Македонија пред крајот од 1939 година е присутен во Гостивар, дека еден негов член - Орце Николов или Блажо Орландиќ, веројатно имал воспоставено партиска врска со познатиот партиски активист Боро Канчески и дека нему, можеби, му било доверено да формира месно партиско поверенство ако веќе не го имале формирано во нивно присуство, за време на нивниот престој во Гостивар, а во кое, најверојатно, како втор член би бил Миле Тортевски, за кое нешто, пак, самиот Тортевски не се сеќава. Санде Груевски, во овој период, не можел да биде трет член на ова поверенство затоа што самиот тој во анкетниот лист од 1 септември 1945 година вели дека Боро Канчески за член на КП го има примено во јуни 1940 година, а во еден подоцнежен документ пишува дека за член на месното партиско поверенство е примен во октомври 1940 година¹⁴. Според тоа, месното партиско поверенство во Гостивар е формирано во текот на јуни или јули 1940 година и тоа во времето кога е формирано и месното раководство во Тетово. Ова нешто станало или во присуство на Перо Ивановски, тогашен организационен секретар на ПК на КПЈ за Македонија или е формирано од страна на Боро Канчески по примената директива од страна на Ивановски при нивната средба во Тетово¹⁵.

Тргнувајќи од некои податоци, наша претпоставка е дека месното партиско поверенство во Гостивар во овој период, можеби, го сочинувале: Боро Канчевски, како секретар и членови - Миле Тортевски, Љубе Исахиевски и Ксенте Богов. Ова нешто го констатиравме по една средба

¹² АИНИМ, Скопје, стенографски белешки...Гостивар, Изјава на Санде Груевски, 11; Панче Кировски, Префрлување на Блажо Орландиќ, член на ПК на КПЈ за Македонија од Тетово до Скопје, Зборник Тетово и Тетовско во НОВ 1941-1945, кн. I, Тетово 1991, 195.

¹³ Јосип Броз-Тито, Собрани дела, кн. IV, Скопје, 1978, 139; АРПЈ, Београд, стенографски белешки на Перо Ивановски-Тикварот, препис во АИНИМ, 2; Биографија на Боро Канчески во препис, 8 и 9.

¹⁴ АМ, фонд ЦК КПМ, биографски податоци на Санде Груевски од 1 септември 1945 година и 1946 година.

¹⁵ АРПЈ, Београд, Изјава на Перо Ивановски-Тикварот, препис во АИНИМ, 22.

што ја имавме со овие личности повикани од Боро Канчески на негова иницијатива, за време на едно наше престојување во Гостивар кога во отсуство на Гоце Стојчевски, бевме приморани лично да им го доставиме пристигнатиот партиски материјал од ПК КПМ. Понатамошните истражувања ќе треба да ја потврдат или да ја коригираат оваа наша претпоставка.

Бидејќи во тоа време е формирано и месното партиско поверенство, односно Месниот комитет во Тетово, на тетовската партиска организација ѝ е дадена задача да ги одржува врските со гостиварската партиска организација, да ја снабдува со партиски материјал и да ѝ ги пренесува усно директивите на ПК на КПМ, што значи да врши функција на технички пункт, без компетенции да се меша во организациониот живот на оваа партиска организација. Со оглед на тоа, Месниот комитет во Тетово не можел да има увид во составот на месното поверенство во Гостивар, па ни во организационата поставеност на самата организација¹⁶.

Примајќи ја оваа задача, тетовската партиска организација, според наша оценка, сосема совесно и одговорно ја одиграла својата улога на технички пункт. Во текот на втората половина од 1940 година дошло и до неколку средби меѓу секретарите на двете партиски организации: Славка Фиданова и Боро Канчески, кои биле искористени за размена на искуствата во спроведувањето на партиската политика на теренот и сл. Вршејќи ја својата задача, Месниот комитет во Тетово на време го известил секретарот на месното поверенство во Гостивар - Боро Канчески за времето и местото на одржувањето на Покраинската конференција на КПЈ за Македонија од 8 септември 1940 година, како и за одржување на Покраинското партиско советување во јануари 1941 година. Но, зошто на Конференцијата и Советувањето не учесувал повиканиот делегат од гостиварската партиска организација нè ни е познато, бидејќи тетовската партиска организација не беше надлежна да бара објаснување за неговото отсуство од закажаната конференција, односно советување¹⁷.

Неколкуче провали што настанаа во партиските организации во Македонија пред крајот од 1940 и почетокот на 1941 година во врска со техничката линија и курирските врски бараа позасилна конспиративност во одржувањето на партиските врски. Затоа од почетокот на 1941 година, наместо на дотогашните партиски врски на релација Тетово - Гостивар, кои беа одржувани исклучиво со помош на партискиот кадар

¹⁶ Биографија на Боро Канчески во препис, 8 и 9; АИНИМ, Скопје, стенографски белешки... Тетово, 28.

¹⁷ Биографија на Боро Канчевски во препис, 8 и 9. АИНИМ, Скопје, стенографски белешки... Тетово, Изјава на Славка Фиданова, 28-29.

од Тетово, се побара од гостиварската партиска организација и таа на партиска врска да започне да испраќа свои луѓе, за која цел беше определен Санде Груевски. Така, Месниот комитет во Тетово, покрај Боро Канчески, го запозна и Санде Груевски. Тоа беа двајца членови на КП од Гостивар со кои МК од Тетово комуницираше во овој период¹⁸.

Априлската војна и настаните што се одиграа по окупацијата, со воспоставување на демаркационата линија, влијаеја врз намалување на контактите, но врските меѓу двете организации не беа прекинати. Месниот комитет во Тетово во границите на своите можности настојуваше да воспостави врска со Покранскиот комитет на КПМ. Добиениот материјал од ПК и натаму редовно го доставуваше на партиската организација во Гостивар¹⁹.

Привремената криза што настана во тетовската партиска организација по затворањето на нејзиниот тогашен секретар Гоце Стојчески, имаше донекаде одраз во одржувањето на контактите со гостиварската партиска организација, но тоа беше брзо совладано по воспоставувањето на врските со Покраинскиот комитет на КП во Македонија.

Имено, новиот Покраински комитет, кој се формира во почетокот на септември 1941 година и кој веднаш потоа презеде организациони и политички мерки за спроведување на линијата на КПЈ за вооружено востание против окупаторите, набрзо воспостави контакт со еден од членовите на Месниот комитет во Тетово, во личноста на Славка Фиданова, која непосредно пред тоа беше дојдена во Скопје заради консултација за идната работа во тој дел на Македонија со оглед на привремено прекинатите врски. На средбата што беше одржана помеѓу овој член од Месниот комитет во Тетово и делегатот од ЦК на КПЈ Драган Павловиќ, како и со членот на ПК на КП во Македонија Лазар Колишевски, овие двајца партиски раководители беа детално запознаени со политичката положба во западниот дел на Македонија по окупацијата, како и со работата на партиската организација. Овие двајца раководители, кои со најголемо внимание го сослушаа известувањето, веднаш се заинтересираа за можностите што поскоро да се воспостават врски со двете организации, поради што беше договорено од двете организации да се повика по еден нивни претставник. Со оглед на тогаш важечките критериуми во Партијата, поради доброто држење пред полициските органи, беше решено од тетовската партиска организација да се повика Томо Софрониевски кој непосредно пред тоа беше пуштен од затвор. За гостиварската партиска организација беше решено да се повика Санде Груевски, бидејќи се сметаше дека тогашниот секретар на месното пове-

¹⁸ Биографија на Боро Канчевски во препис, 9 и 10; АИНИМ, Скопје, стенографски белешки... Гостивар, Изјава на Санде Груевски, 11, 12 и 13.

¹⁹ Исто.

ренство Боро Канчески, кој не се одсва на двете одржани покраински конференции, постои опасност и во оваа прилика да не се одсве на повикот да дојде во Скопје. Веднаш по нивното пристигнување, двајцата партиски активисти се сретнаа најнапред со Драган Павловиќ, а потоа и со Лазар Колишевски. Во таа прва средба тие беа запознаени со состојбата во дотогашниот Покраински комитет на КП во Македонија, односно со ставот на неговиот секретар за поврзување со бугарската комунистичка партија без да го извести за тоа ЦК на КПЈ и за непреземањето мерки за организирање на вооружено востание против окупаторот, по што овие двајца претставници наполно се согласија со ставот на КПЈ за вооружено востание. Тоа беше доволен повод Лазар Колишевски да пристапи кон одделни разговори со тие партиски активисти, на кои била детално разгледана кадровската состојба за обновување на организацијата во тие два града, како и за преземање подготвителни мерки за вооружено востание на тоа подрачје поточно на просторот на Мавровско²⁰.

Од досегашната расположлива граѓа не може да се види колку и како се спроведени поставените задачи во гостиварската партиска организација, со оглед на тешкотиите со кои се сретнало месното партиско поверенство по самоиницијативното заминување на дел од неговите членови од Гостивар: Миле Тортевски, Ксенте Богоев, бидејќи тоа останало само со два члена: Боро Канчески, кој живеел во Гостивар, и Санде Груевски, кој живеел во селото Маврово²¹. Освен тоа, веројатно посебен проблем претставувала организационата поставеност на Партијата која била сè уште на ниво на групи на симпатизери што претставувало голем недостаток на раководството во дотогашната партиска работа, како што го констатира тоа и Канчески во својата биографија²². Секако дека овие тешкотии не се премостиле ни по пристигнувањето на Перо Наков, и покрај тоа што во својство на инструктор на ПК во меѓувреме успеал да формира ново месно партиско поверенство. Во потврда на ова наше мислење, ја наведуваме констатацијата на Кузман Јосифовски-Питу за затечената состојба на партиската организација во Западна Македонија, во која тој вели “дека во времето на неговото пристигнување, освен во Струга и Тетово, во другите градови постоеле само диви групи”²³. Колку и да е оваа оценка престога, секако дека во тоа има доста вистина, што

²⁰ АИНИМ, Скопје, стенографски белешки... Тетово, изјава на Славка Фиданова, 48-49 и Изјава на Томо Софрониски, 53, 56 и 57; Исто, стенографски белешки.. Гостивар, Изјава на Санде Груевски, 29, 30 и 31; АМ, фонд ЦК КПМ, биографски податоци на Санде Груевски од 1 септември 1945 и 1946 година.

²¹ Исто; Биографија на Боро Канчески во препис, 9.

²² Биографија на Бого Канчевски во препис, 8.

²³ АИНИМ, док. 168, Извештај на Кузман Јосифовски-Питу до привремениот ПК КПЈ за Македонија.

произлегува од изнесеното во сеќавањата на учесниците во Гостиварско, вклучително и сеќавањата на Боро Канчески. Овие слабости се совладани дури по неговото пристигнување, некаде во почетокот на декември 1941 година, кога бил формиран нов месен комитет на Партијата во Гостивар, а од редовите на симпатизерите на КП биле формирани четири партиски ќелии со 3-4 члена, кои веднаш започнале со редовен организационен живот и работа, што овозможило народноослободителното движење во овој крај за кратко време да добие широки размери.

Slavka FIDANOVA

SOME INFORMATION REFERRING TO FORMATION
OF THE CPY IN GOSTIVAR (1939-1941)
(Summary)

This supplement is interested to give an answer on the time of formation of the local leadership in Gostivar within the period before commencement of the people's liberation and information from the contacts and talks with the participants we have come to the antifascist war in Macedonia. Comparing all written memories and achieved conclusion that the local party commissariat in Gostivar was established during June or July 1940.